

Vergaderjaar 2013–2014

26 150

Algemene Vergadering der Verenigde Naties

Nr. 136

**BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VOOR
BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 maart 2014

Graag bieden wie u hierbij het verslag aan van de herfstzitting van de 68e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN), die werd gehouden van 17 september tot eind december 2013.

Dit verslag is een vervolg op de brief over de richtlijnen voor de Koninkrijksdelegatie naar de 68e AVVN die op 30 augustus 2013 naar u toeging (Kamerstuk 26 150, nr. 132). In dit verslag wordt aan de hand van dezelfde thematische indeling een beeld geschetst van de beraadslagingen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen

Verslag herfstzitting 68e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties

Van september tot en met december 2013 vond de herfstzitting van de 68e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) plaats. De ministeriële week van de AVVN stond dit jaar in het teken van ontwikkelingen in Syrië, het Midden-Oosten Vredesproces, Iran, de VN-missie in Mali (MINUSMA) en de Post-2015 agenda. De inbreng van het Koninkrijk was gebaseerd op de prioriteiten in de brief met richtlijnen voor de Algemene Vergadering die uw Kamer op 30 augustus 2013 toeging (Kamerstuk 26 150, nr. 132).

- In het verlengde van het honderdjarig bestaan van het Vredespaleis in augustus 2013 werd tijdens de ministeriële week door de Minister van Buitenlandse Zaken aandacht gevraagd voor versterking van de internationale instrumenten voor het vreedzaam oplossen van conflicten.
- De Minister van Buitenlandse Zaken was tevens gastheer van een baanbrekend ministerieel *side-event* ter bevordering van de gelijke rechten van Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen en Transgenders (LHBT). Het was voor het eerst in de geschiedenis dat er binnen de VN op ministerieel niveau over dit onderwerp werd gesproken.
- Nederland¹ heeft tijdens de ministeriële week van de AVVN ook veel waardering gekregen voor het agenderen van de inclusiviteit van vrouwen in politieke transitieprocessen in de het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA-regio) in het algemeen en in Syrië in het bijzonder.
- Voorts werd met het *Global Centre for the Responsibility to Protect* (R2P) en Nigeria een bijeenkomst georganiseerd over wat staten kunnen doen om hun bevolking te beschermen tegen massale wreedheden. Nederland organiseerde daarnaast een ministerieel *side-event* over water en risicobeperking bij rampen.
- De 68e AVVN stond ook in het teken van de eindsprint voor de huidige Millenniumdoelen en de Post-2015 agenda. Tijdens de MDG-top van de AVVN op 25 september benadrukte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking de noodzaak van meer aandacht voor de rechten van vrouwen en meisjes, fragiele staten en voor partnerschappen. Nederland onderstreepte een cruciale rol te zien voor het maatschappelijke middenveld en het bedrijfsleven in de Post-2015 agenda. Tijdens het *High-level Political Forum on Sustainable Development* droeg Minister-President Asjes van Curaçao namens het Koninkrijk uit dat het uitbannen van armoede en duurzame ontwikkeling hand in hand gaan.
- Tijdens de ministeriële week werd op uitnodiging van de Minister van Buitenlandse Zaken de gerenoveerde *North Delegates» Lounge* in het VN-hoofdkwartier in New York heropend door VN-Secretaris-Generaal Ban Ki-moon (SGVN) en Hare Majesteit de Koningin Máxima. De herinrichting werd gerealiseerd door een Nederlands ontwerpteam, geleid door Rem Koolhaas en Hella Jongerius. Het project was een uitgelezen kans om de Nederlandse creatieve industrie op een internationaal podium te presenteren en tegelijkertijd de waarde die Nederland hecht aan de Verenigde Naties en aan multilaterale samenwerking te onderstrepen.
- De AVVN werd ook dit jaar weer bijgewoond door leden van de Eerste en Tweede Kamer en vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties en vakbonden. De Nederlandse Jongerenvertegenwoordiger en Vrouwenvertegenwoordiger vroegen in hun respectieve interventies aandacht voor het belang van het betrekken van jongeren en vrouwen

¹ Waar in deze brief wordt gesproken over de Nederlandse positie wordt bedoeld op de opstelling van het Koninkrijk.

bij politieke besluitvorming. In de delegatie was een student opgenomen die als *social media reporter* online verslag deed van de ministeriële week.

Hieronder volgt per thema, zoals in de richtlijnen voor de Koninkrijksdelegatie naar de 68e AVVN, een verslag op hoofdlijnen.

Versterken van de Verenigde Naties

Nederland hecht aan het versterken van het multilaterale stelsel middels een effectiever opererende Verenigde Naties.

De discussie over hervormingen van de Veiligheidsraad is na een jaar van vrijwel stilstand weer voorzichtig opgepakt door de huidige voorzitter van de Algemene Vergadering. Nederland zal samen met België blijven optrekken in deze discussie en benadrukken dat een meer legitieme en effectiever opererende Veiligheidsraad van belang is om de uitdagingen van de 21e eeuw aan te kunnen. Nederland heeft onder meer de permanente leden van de Veiligheidsraad opgeroepen geen vetorecht te gebruiken in geval van massale wreedheden.

Om directer invloed uit te oefenen op het hoogste niveau, de Nederlandse belangen te behartigen en onze waarden te bevorderen, heeft Nederland zich kandidaat gesteld voor een zetel in de VN-Mensenrechtenraad (2015–2017) en in de VN-Veiligheidsraad (2017–2018). Nederland profileert zich in de campagne voor de Veiligheidsraad als *«Kingdom of the Netherlands; Your Partner for Peace, Justice and Development»*.

De tweejaarlijkse reguliere VN-begroting werd in december 2013 in de Vijfde Commissie van de AVVN (administratieve en budgettaire zaken) na stevige onderhandelingen vastgesteld op USD 5,53 mld, wat lager is dan de uiteindelijke hoogte van de begroting van 2012–2013 (USD 5,56 mld), maar hoger dan het eind 2012 vastgestelde begrotingskader van USD 5,39 mld.

Nederland heeft steun verleend aan de hervormingsplannen van de SGVN, waaronder het bevorderen van mobiliteit onder VN-personeel. Besluitvorming in de AVVN over dit onderwerp is wegens tijdgebrek uitgesteld naar 2014. Het vaststellen van nieuwe VN-contributieschalen zal in 2015 op de agenda van de Vijfde Commissie staan. Nederland zet als bekend in op een rechtvaardiger verdeling van lasten met meer bijdragen van opkomende machten.

Internationale vrede en veiligheid

Tijdens de AVVN heeft Nederland benadrukt dat de situatie in Syrië een bedreiging is voor de internationale vrede en veiligheid. Er mag geen straffeloosheid zijn voor de gepleegde misdrijven, inclusief de misdrijven gepleegd met gebruikmaking van chemische wapens. Nederland blijft de VN-Veiligheidsraad oproepen om de situatie in Syrië door te verwijzen naar het Internationaal Strafhof.

Nederland ondersteunt de VN bij het verder ontwikkelen van effectieve vredesmissies met prominente aandacht voor bescherming van de burgerbevolking. Op 1 november 2013 besloot het kabinet tot deelname aan MINUSMA (de missie in Mali) met 368 militairen (waarvan 20 KMar voor politiecomponent), 10 civiele politiefunctionarissen en een aantal civiele deskundigen. Nederland levert hiermee een significante bijdrage aan deze moderne, geïntegreerde robuuste VN-missie onder hoofdstuk VII van het VN Handvest met militaire, politie en civiele componenten.

In de Vijfde Commissie van de AVVN werd eind december de begroting van MINUSMA definitief vastgesteld op USD 602 mln voor de periode 1 juli 2013 tot 30 juni 2014. Hiermee werd het begrotingsvoorstel van de SGVN (USD 608 mln) vrijwel volledig gehonoreerd. Deze voor Nederland goede uitkomst van de onderhandelingen kan worden gezien als een

duidelijk politiek signaal dat MINUSMA de volledige ondersteuning heeft van de leden van de VN. Zoals toegezegd tijdens het AO MINUSMA op 11 december 2013, kan het begrotingsvoorstel van de SGVN via deze link gevonden worden: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/68/538

Nederland heeft in de Eerste Commissie (ontwapening en internationale veiligheid) twee resoluties ingediend. Eén resolutie betrof het VN-wapenregister waarin landen vrijwillig hun wapenexporten en -importen melden. De tweede resolutie roept landen op nationale wetgeving over wapenhandel toe te passen en te verbeteren en veranderingen in de wetgeving te delen met de VN. In deze teksten zijn verwijzingen opgenomen naar het in 2013 aangenomen VN-wapenhandelsverdrag.

Tijdens de ministeriële week van de AVVN hebben veel staten het VN-wapenhandelsverdrag ondertekend. Dit mede dankzij de actieve inzet van de EU. De AVVN heeft tevens een resolutie aangenomen die de spoedige inwerkingtreding van het wapenhandelsverdrag moet bevorderen. Dankzij de Nederlandse inzet in de Eerste Commissie zal in mei 2014 in Genève een discussie worden gevoerd over dodelijke autonome wapensystemen in de context van de *United Nations Convention on Certain Conventional Weapons* (CCW), om juridische, ethische en beleidsdilemma's nader te kunnen duiden.

Tijdens de AVVN heeft Nederland uitgebreid aandacht gevraagd voor een spoedige start van de onderhandelingen voor een Splijtstofstopverdrag (FMCT). Nederland is door de VN uitgenodigd om zitting te nemen in de *Group of Governmental Experts*, die zich zal buigen over elementen van een FMCT.

Tijdens de *High-Level Meeting* over nucleaire ontwapening heeft Nederland namens de Non-Proliferatie en Ontwapeningsinitiatief (NPT) een beroep gedaan op alle staten om de inspanningen voor de uitvoering van het in 2010 overeengekomen actieplan voor het Non-Proliferatieverdrag te verdubbelen.

Door middel van een *side-event* voor zowel NGO's als leden van de VN is een marge van de Eerste Commissie groter begrip gekweekt voor de maatregelen die in het kader van de *Nuclear Security Summit* in Den Haag worden besproken ter voorkoming van nucleair terrorisme. Ook heeft Nederland op de ministeriële bijeenkomst van het *Global Counter Terrorism Forum* een initiatief gelanceerd voor samenwerking bij het tegengaan van zogenaamde «*foreign terrorist fighters*».

Tijdens deze herfstzitting zijn voorts de jaarlijkse zeventien resoluties over het Midden-Oosten besproken in de Vierde Commissie (speciale politieke zaken en dekolonisatie). Nederland heeft zich ingespannen voor het bereiken van EU-consensus en het voorkomen van teksten en amendementen die het huidige vredesproces in het Midden-Oosten in de weg staan. Ondanks weerstand van de EU werd een resolutie aangenomen die 2014 uitroept tot het Internationale Jaar voor Solidariteit met het Palestijnse Volk; alle EU-lidstaten onthielden zich van stemming bij deze resolutie. Verder werden in de Vierde Commissie onder meer resoluties aangenomen over politieke VN-missies, ontmijning en vreedzaam gebruik van de ruimte.

Internationale rechtsorde

Als gastland en door actieve politieke en financiële steun te bieden heeft Nederland zich in 2013 sterk gemaakt voor goed functionerende internationale rechtelijke instellingen. Op 28 augustus 2013 bestond het Vredespaleis in Den Haag honderd jaar. De Minister van Buitenlandse Zaken organiseerde tijdens de viering een ministeriële conferentie in het Vredespaleis, waarbij de Secretaris-Generaal van de VN, Ban Ki-moon, en verschillende Ministers van Buitenlandse Zaken een verklaring aannamen.

Juridische geschillenbeslechting, bemiddeling en arbitrage stonden centraal. Tijdens de ministeriële week van de AVVN lanceerde Nederland samen met *Liberia een Group of Friends (GoF) for the Peaceful Settlement of Disputes*. Met de conferentie en de oprichting van de groep heeft Nederland het werk van de hoven in het Vredespaleis en Den Haag, als juridische hoofdstad, verder ondersteund.

Nederland steunde ook interstatelijke initiatieven die de internationale rechtsorde helpen bevorderen en pleitte voor een Multilateraal Verdrag betreffende Rechtshulp en Uitlevering bij Internationale Misdaden (MVRUIM). Het aantal landen dat het initiatief actief steunt neemt toe. Door vergroting van het draagvlak hoopt Nederland op versterking van de complementariteit van nationale en internationale rechtsordes.

De Zesde Commissie (internationale juridische zaken) is dit jaar routinematig verlopen waarbij de behaalde resultaten in overstemming waren met de Nederlandse inzet op internationale rechtsorde. Over het onderwerp universele jurisdictie – dat een directe link heeft met de strijd tegen straffeloosheid – is het inhoudelijk debat over de definitie en toepassing wederom voortgezet zonder doorbraak. Een tijdens de volgende Algemene Vergadering te installeren werkgroep van de Zesde Commissie zal de discussie voortzetten. De discussie over het Alomvattend Terrorismeverdrag werd doorgeschoven naar de 69e zitting van de Algemene Vergadering.

Nederland was dit jaar wederom hoofdsponsor van de resolutie ter ondersteuning van het werk van het Internationaal Strafhof.

In 2013 heeft Nederland zich als co-voorzitter van de *Group of Friends on Responsibility to Protect (R2P)* actief ingezet voor de operationalisering van het R2P-beginsel in VN-verband voor dialoog en door gedeeltelijke financiering van het jaarlijkse rapport van de SGVN, dit jaar over preventie. De wijze waarop staten hun verantwoordelijkheid tot beschermen van de bevolking kunnen invullen stond centraal in het rapport. De ministeriële bijeenkomst die de Minister van Buitenlandse Zaken voorzat met zijn Nigeriaanse collega ging eveneens in op de rol van staten en de ondersteuning van de internationale gemeenschap daarbij. Nederland spande zich daarnaast met enkele andere EU-lidstaten en in overleg met de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) in om de rol van de EU op het gebied van preventie van massale wrede daden verder vorm te geven. Dit heeft geresulteerd in een EU-expertbijeenkomst op 23 januari 2014 in aanwezigheid van de Speciaal Adviseur van de SGVN voor R2P.

Mensenrechten

Tijdens de ministeriële week van de AVVN heeft Nederland op het gebied van gelijke rechten voor LHBT een mijlpaal bereikt doordat de Minister van Buitenlandse Zaken de eerste ministeriële bijeenkomst binnen de VN initieerde met als succes een sloverklaring. Deelname van Ministers uit landen uit verschillende werelddelen, inclusief VS-Minister John Kerry, onderstreepte het belang van de inzet voor gelijke rechten voor LHBT. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft als co-voorzitter van een *side-event* met de Canadese Minister over kindhuwelijken veel aandacht voor deze problematiek kunnen vragen. Deze Nederlandse inspanningen hebben ertoe geleid dat veel internationale donoren hun bereidheid hebben toegezegd hierop verder te zullen samenwerken. De mede door Nederland ingediende resolutie over bestrijding van kindhuwelijken had als doel dat er ook in New York een debat wordt gevoerd over de wijze waarop kindhuwelijken bestreden kunnen worden. Het feit dat 109 landen hun naam aan deze resolutie hebben verbonden maakt duidelijk dat dit streven breed gedragen wordt. Tijdens de Derde Commissie (sociale, culturele en humanitaire aangelegenheden) van de VN werden in totaal 63 mensenrechtenresoluties

aangenomen. Positief is dat de resoluties over mensenrechten in Birma, Iran, Noord-Korea en Syrië zonder problemen zijn aangenomen. In de Syrië-resolutie is voor het eerst de rol van vrouwen in een post-conflict Syrië benoemd. Dit past goed binnen in een eerder door Nederland gelanceerd initiatief om (Syrische) vrouwen te betrekken bij conflictoplossing. Positief zijn ook de aanvaarding van resoluties over de bescherming van journalisten, over de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging (inclusief voor het eerst erkenning van het recht van je geloof af te stappen), en over plattelandsvrouwen (voor het eerst inclusief SRGR).

De speeches van de Jongerenvertegenwoordigster (Zehra Sariaslan) en de Vrouwenvertegenwoordigster (Josette Dijkhuizen) werden goed ontvangen. Beiden onderstreepten het belang van het betrekken van jongeren en vrouwen bij politieke besluitvorming. Daarnaast heeft Nederland in een door Nederland en Frankrijk georganiseerd *side-event* over geweld tegen vrouwen het belang van vrouwenrechten benadrukt. In een mede door Nederland georganiseerde bijeenkomst op internationale mensenrechtendag over «Sport Tegen Homofobie» heeft Nederland bovendien aangedrongen op het tegengaan van geweld tegen en discriminatie van LHBT.

Veel aandacht ging uit naar het Braziliaans-Duitse resolutie over de bescherming van het recht op privacy in het digitale tijdperk. Na lange en intensieve onderhandelingen, waaraan Nederland actief heeft deelgenomen, is uiteindelijk met consensus een resolutie aanvaard. Hierin wordt benadrukt dat mensen online en offline hetzelfde recht hebben op privacy. Bovendien stelt de resolutie dat het gezien technologische ontwikkelingen van groot belang is het recht op privacy blijvend onder de loep te nemen. Tegelijkertijd was sprake van enkele negatieve resultaten. In algemene zin viel de groeiende weerstand op tegen begrippen als «*gender*» en «Seksuele Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR)». Sommige landen tekenden bezwaar aan tegen het gebruik van «*gender*», omdat dit begrip in hun ogen te sterk verbonden is aan de discussie over gelijke rechten voor LHBT. Dit leverde onder andere in de onderhandelingen over de resolutie over vrouwelijke mensenrechtenverdedigers tot verhitte discussies. Ook verwijzingen naar SRGR stuitten vaak op weerstand. Ondanks de aanvaarding van progressief taalgebruik tijdens de *Commission on the Status of Women* in maart 2013 was nu sprake van een aanzienlijke groep landen die geen referentie aan SRGR wilde in de resolutie, omdat deze abortus zou legitimeren. Nederland zal zich blijven inzetten voor gendergelijkheid en SRGR.

Het is zorgelijk dat voor het eerst de AVVN een besluit van de VN-Mensenrechtenraad inzake instelling van een VN-*focal point* waar mensenrechtenverdedigers klachten kunnen indienen tegen staten, heeft teruggedraaid. De EU en andere gelijkgezinde landen vinden dit besluit onwenselijk, omdat hierdoor de onafhankelijkheid van de VN-Mensenrechtenraad in de waagschaal wordt gesteld. Nederland blijft zich sterk maken voor de bescherming van mensenrechtenverdedigers.

Ontwikkeling

De noodzaak van een eindsprint voor de Millenniumdoelen (MDGs) en voor een ambitieuze, coherente post-MDG-agenda stonden centraal tijdens de start van de 68e AVVN. Tijdens de MDG-top van de AVVN op 25 september benadrukte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking namens Nederland de noodzaak van meer aandacht voor de rechten van vrouwen en meisjes, fragiele staten en voor partnerschappen. Tijdens het *High-level Political Forum* (HLPF), dat verantwoordelijk is voor de opvolging van Rio +20, benadrukte premier Asjes dat het uitbannen van armoede en duurzame ontwikkeling hand in hand gaan.

Tijdens diverse *side-events*, bijeenkomsten, briefings en bilaterale gesprekken in de ministeriële week van de AVVN bepleitte Minister Ploumen aandacht in de post 2015-agenda voor *gender*, water en rampenbestrijding, voedselzekerheid, vrede en stabiliteit en de strijd tegen kindhuwelijken. Uw Kamer ontving op 27 november jl. reeds een update over deze agenda (Kamerstuk 32605. Nr. 133).

En marge van de ministeriële week heeft Nederland gesprekken gevoerd over economische positieverbetering van vrouwen, de situatie in Syrië en in de bredere MENA-regio en de situatie in het Grote Meren-gebied. Minister Ploumen initieerde een donorbijeenkomst om de voortgang in de verbetering van de arbeidsomstandigheden in de textielsector in Bangladesh te bespreken. Ook werd door Nederland en andere donoren een overeenkomst getekend met de ILO ter ondersteuning van hun werkzaamheden op dit terrein.

Tevens werd tijdens de 68e AVVN negen humanitaire resoluties aangenomen, onder andere over het versterken van de coördinatie van humanitaire hulp, veiligheid van VN-personeel en assistentie aan vluchtelingen, personen die terugkeren en ontheemden in Afrika. Voor Nederland is de overkoepelende «Omnibus-resolutie» van belang, met de uitgangspunten voor humanitaire hulp. Belangrijke vooruitgang was steun voor de bescherming van medisch personeel en de getroffen bevolking.

De Tweede Commissie (economische en financiële zaken) van de AVVN nam in totaal 42 resoluties aan. De onderhandelingen werden sterk beïnvloed door aankomende post-2015 onderhandelingen. Armoedebestrijding werd opnieuw bestempeld als centraal element van de post-2015 agenda. De voor Nederland prioritaire resolutie over landbouwwontwikkeling, voedselveiligheid en voeding is versterkt door verwijzingen naar het effect van ondervoeding op groei, de rol van de private sector en de rapporten van het *High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition*. In de resolutie «Vrouwen en Ontwikkeling» was aandacht voor onbetaald werk, de aanpak van structurele genderongelijkheid en voor gelijke erfrechten en recht op grondbezit.